

Закріплення знань про корінь слова і спільнокореневі слова

Урок української мови у 2 класі за матеріалами підручника М. Д. Захарійчук. Тип уроку: узагальнення і систематизація знань учнів із теми «Корінь слова. Спільнокореневі слова».

Ключові слова: корінь слова, споріднені (спільнокореневі) слова, слова з однозвучним коренем.

Нукітук Л. М. Fixing of Knowledge about the Word Stem and its Derivatives.

The Ukrainian language lesson in the second form based on the textbook by M. D. Zakhariichuk. The lesson type: the generalization and systematization of students' knowledge on the theme „The word stem and its derivatives”.

Key words: the word stem, derivatives, homophones.

Вивчення розділу «Будова слова» має важливе значення у лінгвістичному і мовленнєвому розвитку учнів початкових класів. М. С. Вашуленко з цього приводу писав: «Ознайомлення молодших школярів із морфемною будовою слова розкриває широкі можливості для постійного розширення й уточнення словника учнів, оволодіння ними одним із способів розкриття лексичного значення» [1].

Важливе місце у чинній програмі з української мови для 2 класу відводиться вивченню молодшими школярами елементів словотвору. Учні дізнаються про те, що існують слова, які мають спільну за значенням частину (корінь), знаходять серед поданих слів спільнокореневі, уміють конструювати похідні слова за допомогою певних словотвірних засобів та доречно вживати такі слова у мовленні. Засвоєння теми «Корінь слова. Спільнокореневі слова» впливає на виховання інтересу до уроків мови, на розвиток лінгвістичних здібностей учнів.

Мета

- узагальнити і систематизувати знання учнів про корінь слова та споріднені слова;
- розвивати зв'язне мовлення, збагачувати словниковий запас молодших школярів;
- виховувати культуру спілкування в гостях.

Обладнання: відеотехніка, презентація, інтернет-ресурс.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку

Я бачу ваші милі личка
Та очі з безліччю думок.
Ми помандруєм в світ науки,
Що гордо Мовою зовуть.
Та ти старанність і увагу
З собою взяти не забудь!
Починаймо працювати
Вузлик знань міцних в'язати.

II. Повідомлення теми та завдань уроку (слайди 1, 2) *

– Сьогодні сплетемо вузлик знань про корінь слова та спільнокореневі слова. Працювати на уроці ми будемо за таким планом. (Ознайомлення з малюнковим планом уроку, який розміщений на дошці).

Організаційний момент

Повторення вивченого

Каліграфічна хвилинка

Зоровий диктант

Фізкультхвилинка

Робота з підручником

Переказуємо прочитане

Творчі завдання

Підсумок уроку

– Чого ви очікуєте від уроку? (Щоб було цікаво, повчально, загадково, енергійно, весело).

– Якими вам потрібно бути на уроці? (Уважними, зібраними, активними, наполегливими, працюючими).

III. Повторення, узагальнення і систематизація найважливіших теоретичних відомостей із теми, узагальнення окремих мовних явищ.

1. Фронтальне опитування

– Послухайте текст, дайте відповідь на запитання: які частини мови розмовляли між собою?

Зібрались якомось слова – частини мови і почали між собою розмову.

– Я називаю та іменую предмети. Без мене ні хто, ні що не знав би імені свого.

* Презентація і відеоролик фізкультхвилинки – на CD цього номера.

– Добре тобі. А я мушу завжди ходити з тобою в парі, – зітхнула інша частина мови. – Називаю я ознаку предмета. Описую **який** він чи **яка**. (*Іменник, прикметник*).

– Як ви здогадалися?

– Які вивчені нами частини мови не брали участі у розмові? (*Дієслово, прийменник або службові*).

– Які слова називають спорідненими?

– Як ще називають споріднені слова? (*Спільнокореневі*). Чому їх так називають?

– Що таке корінь слова?

2. Каліграфічна хвилинка

Панночка Каліграфія пропонує каліграфічно написати букви та буквосполучення і скласти з них слово:

К к ка лен дар календар

– Зверніть увагу на написання слова. Запишіть речення.

Календарний рік починається першого січня.

– До слова *календар* знайдіть у реченні спільнокореневе і виділіть корінь. (*Календар, календарний*). До яких частин мови вони належать?

IV. Узагальнення і порівняння системи понять, характерних для кількох тем, розділів.

1. Зоровий диктант (слайди 3–12)

Виглянуло сонечко.

Зазеленіла молода травичка.

Земля у лісі прибралася **зеленню**.

Зеленими стрілочками **визирнули** **проліски**.

2. Робота з текстом (слайд 12)

– Відшукайте споріднені слова у тексті, підкресліть їх. Позначте корінь.

– До яких частин мови належать ці слова?

Висновок: спільнокореневі слова можуть належати до різних частин мови.

– Знайдіть у тексті близькі за значенням слова.

До якої частини мови вони належать?

Висновок: близькі за значенням слова належать до однієї частини мови.

Фізкультхвилинка (слайд 13). Відео «Дівчинка русява».

3. Робота з підручником

Вправа 1, с. 123 (слайд 14)

– Прочитайте казку. Вставте пропущені літери у словах.

Водяник запросив на день народження сина двадцять шість гостей. Це були дванадцять водяників із дружинами русалками, один привид, який жив під старим мостом, а також Болотяний Водяничок.

– Добрий день! Я радий вас бачити, – зустрів гостей тато маленького Водяника. – Як при..мно, що ви с..огодні такі пунктуальні! І моя дружина, і я сердечно дякуємо вам за те, що ви прийняли наше запрошен..я. Сподіваємось, що ви залишитесь задоволеними пригощан..ям.

За Отфрідом Пройслером

– Яка урочиста подія була у Водяника? Кого запросив у гості? Якими словами зустрів гостей тато?

Яких людей називають пунктуальними? (Звернутись до тлумачного словника, вміщеного у підручнику). Які слова Водяника свідчать, що він був уважним до гостей? Які слова ввічливості використав Водяник, звертаючись до гостей? Як ви поводите себе, коли запрошуєте гостей?

– Перекажіть прочитане (робота в парах).

Спілкуємося красно (робота за розділом у підручнику).

Тлумачення поради: спілкуючись із гостями, приділяйте увагу кожному.

– Випишіть спільнокореневі слова. Позначте корінь. (*Водяник – Водяничок, запросив – запрошення, гостей – пригощанням*).

– Зробіть звуко-буквений аналіз виділеного слова. (*Маленького 10 б., 9 зв., 4 скл.*).

– Доберіть протилежне за значенням до слова *маленького*. (*Великого чи дорослого*).

V. Виконання творчих вправ

1. Гра «Запроси рибку» (слайд 15)

Мушлі запрошують у гості рибок зі спільним коренем. (На екрані зображено дві мушлі з написами *водити, вода*. Навколо плавають риби зі словами, які є спільнокореневими до одного чи іншого слова. Учні аналізують написи на рибках і вказують, яку з них чекає та чи інша мушля).

2. Вправа 2, с. 124 у підручнику

– Спишіть спільнокореневі слова, вилучивши зайве. Підкресліть корінь. Виконайте вправу самостійно.

I варіант – верхній рядок: Зоря, зоряниця, зорати, зорепад.

II варіант – нижній рядок: Курка, курочка, куртка, курчата.

Перевір (слайд 16):

I варіант – Зоря, зоряниця, зорепад.

II варіант – Курка, курочка, курчата.

– Зі словами з однозвучним коренем складіть речення.

VI. Завдання додому

С. 124, завдання з вазою** (списати текст, підкреслити споріднені слова, позначити корінь).

VII. Підсумок уроку. Аналіз ступеня засвоєння вивченого матеріалу з теми, розділу.

Чітке виділення основних відомостей з теми (слайди 18, 19)

– Які слова називаємо спільнокореневими?

– До якої частини мови належать споріднені слова?

– Продовжіть речення (*слайди 18, 19*):

Я знаю ...

Я вмюю ...

Я дякую ...

Я ціную ...

Література

1. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методич. посібн. / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 364 с.

2. Захарійчук М. Д. Українська мова : підручн. для 2 кл. загальноосвітн. навч. закл. з навч. укр. мовою / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012. – 176 с. : іл.

** Вазою позначено вправи для домашнього завдання у підручнику [2].